

והכריתם. מלאכי חבלה יפגעו בהם. ארורים הם בכל אשר יפנו. באסכרה תהיה מיתתם. יכם ד' בשחפת ובקדחת וכו', לא יאבה ד' סלוח להם, ורבצה במ כל האלות הכתובות בספר התורה וכו', ונודיע, כי הם כגויים בכל דבריהם. שהיטתם נבלה, יינם יין נסך, גמם אינו גט וכו' וכו'. עד אשר ישובו מדרכם הרעה, ויאמינו בכל חלקי התורה, הנגלה והנסתר יחדו יהיו תמים... מוחרמים ומנוודים ומופרשים מקהל עדת ד', ארורים המה וארורים יהיו כל ימי חייהם וכו'".

על מה נזעקו גדולי ישראל בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה?

התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי ובנו רבי אלעזר למדו את הזוהר הקדוש עם החבריא קדישא במערות הגליל, ושם כתבו את תורת הסוד על גבי גיליונות. לאחר שנסתלקו רשב"י וכל הדור ההוא לבית עולמם אברו גיליונות ספר הזוהר ולא היה ניתן להמשיך להגות בתורת הנסתר, עד שמלך אחד ממלכי המזרח חפר באדמת הגליל על עסקי ממון ומצא גנוז בארון גיליונות כתובים, אך למרות ניסיונותיהם לא הצליחו חכמי להבין מה כתוב בהם. שלחו את הגיליונות לכל חכמי אומות העולם אולי הם יבינו אך איש מהם לא הבין את הכתוב. עד שפנו לחכמי היהודים כשראו את הגיליונות הקדושים אמרו למלך "זה הספר עשאו חכם אחד והוא עמוק ואין אנו מבינים אותו". שאל המלך האם אין יהודי בעולם שיבין מה כתוב בו אמרו לו יש בטוליטולא חכמים שיבינוהו. שלחו אליהם וכשראו הבינו שגילו את ספר הזוהר הנעלם ושמחו בו שמחה גדולה ושלחו למלך מתנות רבות ומשם נתפרסמה חכמת

ר יוחאי ולשדה תפוחים עלית ללקוט בו מרקחים סוד תורה כציצים ופרחים... לכל ישראל האיר בסוד תורה הבחיר כאור המה מזהיר... אדוננו בר יוחאי.

השנה: תרע"ד. המקום: בין החומות של ירושלים עיר הקודש. מעל מאה דיינים מבתי הדין של ירושלים, חסידים ופרושים, ספרדים ואשכנזים, מתכנסים לישיבת בית דין נדירה שבסופה הם מטילים חרם חמור. וזה כתב החרם "בגזירת עיריין ובמימר קדישין אנו מחרימין ומנדיין ומשמתיין על דעת המקום ועל דעת הקהל הקדוש, בספר התורה הזה וכו', בחרם שהחרים יהושע את ירחו, ובקללה אשר קילל אלישע וכו' כל איש או כנסיה וחבורת רשעים, אשר ידברו סרה ויטילו פגם בקדושת ספר הזוהר הקדוש ומחברו רשב"י זיע"א, ובכל ספרי המקובלים זיע"א, ועל ספר השו"ע, ארורים הם מפי ד' הנכבד והנורא היוצא מפי כהן גדול כיום הכיפורים, ארורים הם בשמים ובארץ... קל א-לקי הרוחות השמידם והאבירם והכניעם והשחיתם

בסערות תימן

על מה נזעקו גדולי ישראל בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה? | שליחי ההשכלה ואליאנס מגיעים לתימן ומצליחים להשפיע על אחד הרבנים להכחיש את ספר הזוהר עפ"ל. הקהילה נקרעת ל'דרדעים' ו'עקשים' וספרים בעד ונגד מתחברים | גדולי ישראל נזעקים "להגן על ספר הזוהר"

הוגים בלימוד התלמוד עם הרמב"ם שיהודי תימן קיבלו על עצמם את פסקיו. הרבנים הסתובבו עם האורח בבתי הכנסיות להראות לו את פארה של יהדות תימן, אך במקום לשמוע דברי התפעלות פתח יוסף הלוי וקרא בעזותו 'ברוך דין האמת'. לרבנים ההמומים הסביר: 'איך יהודים עוזבים עיסוק בדברי אלוקים חיים ועסוקים בספרי קבלה'. דבריו פעפעעו כארס של עכנאי בלב חלק מהרבנים המלווים, בשומעם דברים שכאלו מפי שליח שהיה בעיניהם כצדיק מירושלים עיר הקודש.

מספר שנים לאחר מכן הגיע לצנעא המזרחן היהודי אדוארד גלור, כשבאמתחתו ספרי השכלה ועיתונים על מנת להפיצם בקרב יהודי תימן. בתחילה התארח בביתו של ראב"ד צנעא הרה"ג רבי שלמה אלקארה זצ"ל ושהה בביתו כחודש ימים, לאחר זמן מה החל להשמיע דברי לעג וזלזול על ספר הזוהר הקדוש, אז פנה אליו הרב בכעס וגירשו מביתו בכבשת פנים. הלוך ילך ויחפש מקום ללון עד שמצא את ביתו של אחד מרבני תימן - (שלא נזכיר כאן את שמו כדי לא לעורר מחלוקת ישנה שקרעה בשעתו את בני עדת תימן) ושהה שם כשישה חודשים שבהם השפיע מאד על השקפותיו ודרכו של הרב. בעקבות השפעתו והסתתו החל

הרב לעשות שינויים מהנהגתם של יהודי תימן מאות בשנים. תחילה פתח בית ספר "מודרני" לילדים שבו הוסיפו גם לימודי חול על לימודי הקודש, ואף את המנהג שנהגו בתימן מקדמת דנא להושיב מלמדי תינוקות שנקראו "מורי" על גבי מחצלות על הארץ כשהתלמידים יושבים סביבות המורי במעגל - שינה אותו רב וכך כתב בספרו הידוע: "המנהג המפורסם בארץ תימן להושיב מלמדי תינוקות בבתי צרים וחשוכים על שיירי מחצלות על הארץ בלי ניקיון, וכל היום יושבים צפופים בלי סדרים ואויר סרוח ושותים מים מלוחים... אלא צריך להושיב מלמדים משכילים בתורת ד' לנהל את ילדי ביה"ס בנקיון בבתי מאירים כדי לשאוף אויר צח ונקי". הוא עצמו מעיד שיהודי תימן ראו בזה פירצה הקוראת לילדים לצאת לתרבות רעה והדבר גרם שחלקם הוציאו את הילדים מבית הספר. המשכילים שלחמו נגד ההתעסקות בחכמת הקבלה בטענה

הקבלה. (החיד"א בשם הגדולים ערך זוהר, ויש שכתבו שאף הרמב"ן היה שותף לגילוי ספר הזוהר. אמנם גם עוד קודם שנתגלה לרבים ספר הזוהר היו מרבתינו הקדמונים שהיו להם חלקים מהספר כדוגמת רבינו בחיי והערוך שמביאים דברים ממדרש רשב"י, והריקנאטי בטעמי המצוות שמצטט מזוהר הגדול. ואף ברעת הרמב"ם בהלכות יבום וחליצה כתב הגאון מווילנא מקור לשיטתו בהלכות יבום וחליצה מדי' הזוהר]

גדולי הדורות קיבלו את ספר הזוהר כתורתו של רשב"י, וכשקמו עוררין על זהות מחבר הזוהר כתב היעב"ץ שהמוציא לעז על עיקר ספר הזוהר המכונה מדרשו של רשב"י, לא ינקה ועתיד ליתן את הדין. ואכן ספר הזוהר נתקבל אצל כלל ישראל ונקרא בסילודים בפי כל ספר 'הזוהר הקדוש', וחכמי הקבלה לימדונו שבזכות הלימוד בספר הזוהר ניגאל בגאולת עולם.

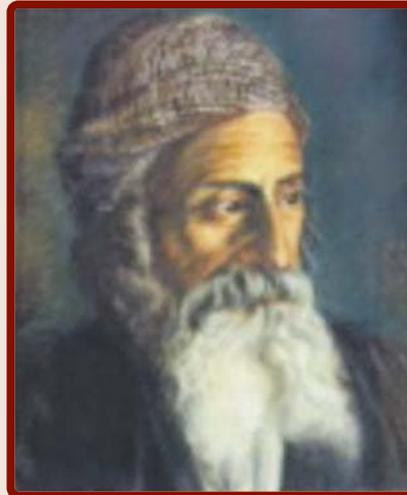
פלישתו של האליאנס

יהודי תימן בכל הדורות חיו באמונה תמימה והצטיינו בשמירה על מסורת אבותיהם ללא שום שינוי ומודרניזציה, תוך כדי הקפדה על קלה כבחמורה. אך לפני כ-150 שנה קפצה עליהם רוגזה של ההשכלה הארוורה. הדבר החל

עם הגעת שליחים מהעולם כולו לתימן. חלקם באו על מנת לחקור את היהדות האוטנטית ששמרה על צביונה וצורתה במשך הדורות, וחלקם בניסיון למצוא את עשרת השבטים האבודים, אך יחד עימם הגיעו גם שלוחי ההשכלה כשהם לבושים באצטלה דרבנן ויהודי תימן התמימים לגודל אהבתם ואמונתם בתלמידי חכמים, התקשו להבריל בין מי שהוא רב אמיתי למשכיל מתחזה.

בשנת 1869 הגיע לצנעא חוקר ופרופסור צרפתי ויוסף הלוי שמו, איש חברת כ"ח - 'כל ישראל חברים' - במלבוש של חכם ירושלמי. רבני תימן יצאו מגדרם בראותם איש יודע ספר ומלומד ואירחוהו בכבוד גדול.

ליל שבועות, יהודי צנעא, נער וזקן, ממלאים את בתי הכנסיות ויושבים והוגים בתורה, חלקם בקריאת תיקון ליל שבועות שהוא כלול מתורה שבכתב ובעל פה ובקטעים מהזוהר הקדוש, וחלקם

רבי יהודה יצחק הלוי זצ"ל

מימין לשמאל – רבי אהרן הכהן, רבי יהוא יצחק הלוי רבי סלימאן הכשרי וצ"ל

וקבעו דינם ככופרים בתורת ד' שיינם יין נסך ושחיטתם נבלה. וכך כתבו על מעשיו של אותו רב ותנועת הדרדעים: "אנחנו החתומים מטה, חכמי ורבני עיר הקודש ירושלם ת"ו, בשמענו את השערוריה אשר נעשתה בארץ תימן, כי יצאו אנשים בני בליעל לחפור בורות נשברים, ועזבו מקור מים חיים, וידיחו בני עירם, ויכו בלב התמימים הנאמנים לד' ולתורתו הקדושה, ויפערו פיהם לדבר סרה על ספר הזוהר הקדוש והתנא האלדי הקדוש רשב"י זיע"א, ועל ספרי המקובלים זיע"א שנתפרסמו ונתקבלו בכל תפוצות ישראל... ושאר כתב החרם המובא לעיל.

וביום כ"ח לחודש מנחם אב שנת תרצ"ד שב ופרסם הגאב"ד דירושלים הגר"צ דושינסקי ובית דינו מכתב תחת הכותרת להסיר המכשלה וכתב: "חשבו עינינו לראות דברי בלע שנתפרסמו מאת קבוצה של אנשים... אשר פערו פיהם לדבר עתק על צדיקו של עולם ולחרף מערכות אלוקים חיים ספר הזוהר ושאר ספרי קבלה... תאלמנה שפתי שקר המטילים דופי בקדשי שמים ואחינו בני ישראל הנאמנים יסורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים ויתרחקו מהם ומדברותיהם כמטחוי קשת... כי זה האיש הנקרא יהוא הרב קאפח הוא מכבר מוחרם ומנודה מפי חכמי ארץ ישראל... ואל להתוכח עם אנשי הכת ההיא... וסורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה.

ואכן, לתנועתו של אותו רב - הדרדעא, לא האיר העתיד. רוב קהילות התימנים לא נסחפו אחרי הטועים אלא המשיכו להחזיק בדרכי ובמנהגי אבותיהם ואף יצאו למאבק עיקש כנגד כת הדרדעים כדי למנוע מהתמימים להימשך אחריהם. אך הדרדעים מצדם לא ישבו בשקט והשיבו מלחמה ואף כינו את הלוחמים נגדם בשם 'עקשיים' על שם דור עיקש ופתלתל, כביכול... ואף אותו רב עצמו הוציא חרם כנגד הרבנים שהחרימוהו, והמחלוקת התעצמה וגרלה והגיעו הרבנים להלשנות הדרדעים לשלטונות. הדרדעים שסביב אותו רב ניצלו את חוקת האיסולם בתימן המחייבת אמונה בקל אחד שמי שמתף עוד אלוקות ח"ו דינו מוות (מטרת חוקה זו הייתה כנגד הנצרות) ופנו לאימאם והלשינו שהמאמינים בתורת הקבלה שיש בה עשרה ספירות הקדושה מאמינים כביכול בעשרה אלוקות, עפ"ל. הלשנה זו הכניסה את רוב יהודי תימן לסכנת מוות. האימאם

שיש בכך מיסטיקה ואמונות טפלות ומגביר ומעצים את בערות ההמון עפ"ל, המשיכו לשמור על קשר עם אותו רב ושלחו לו ספרים הכותבים כנגד לימוד הזוהר וחכמת הקבלה, עד שהשתכנע בצדקת דרכם הנלווה והקים תנועה המתנגדת לחכמת הקבלה וקרא לאנשיה אנשי 'דור-דעה' שנקראו לימים בפי מתנגדיהם העומדים בפרץ 'דרדעים', וביאר טעמו שמקור הבערות היא התעסקות ההמון בספרות הקבלה ללא הבנה כלשהי, על כן יש להתמסר אך ורק ללימוד פשט והלכה, ואסור הלימוד בספר הזוהר ובשאר ספרי קבלה. עוד קבע שכל מנהג שחכמינו והרמב"ם לא חשו לו להלכה, יש לבטלו. ולא נחה דעתו עד שהוציא מנוסח התפילה את כל התפילות והפיוטים שריח קבלה נודף מהם, כמו אמירת 'ברוך שמה' בשעת הוצאת ספר התורה, ותפילת מכניסי רחמים שבסוף הסליחות. כן אסר לשורר את שירת 'שלום עליכם' ואת הפיוט 'בר יוחאי' אשר נהגו לשוררו בכל ליל שבת. עוד פסק שיש להתפלל תפילת מוסף של ראש חודש בתפילין ולא כדעת חכמי המקובלים.

לעומת זאת חידש ודרבן את העיסוק בספרי מחקר ומחשבה כגון ספר הכוזרי וספר מורה נבוכים להרמב"ם. את הנהגותיו והשקפותיו לא הסביר אך ורק לחברי תנועתו אלא פרסם והעלים על גבי הכתב בספר 'מלחמות השם'. נתמך בידי המשכילים, יצא אותו רב שאולי האמין בדרכו, מלחמה לשנות את פניה של יהדות תימן התמימה ובעלת האמונה התמימה והמסורת שלא השתנתה. רוב חכמי ורבני תימן יצאו ככל כוחם כנגד אותו רב ומלחמתו בספר הזוהר הקדוש, וכנגד מה שאנשיו הכתירו את עצמם כאנשי 'דור דעה' כינו אותם חכמי תימן 'דרדעים' בלשון זלזול. ואף הוציאו ספר בשם אמונת ד' שבאותו זמן לא נודע מחברו ועד היום ישנו ויכוח מי כתבו, המשיב ודוחה אחת לאחת את טענותיו של אותו רב כנגד ספר הזוהר וחכמת הקבלה. הם הוכיחו שדבריו נובעים מחוסר הבנה בסיסית ביסודות חכמת הקבלה. ופסקו באופן נחרץ שכת הדרדעים הוציאה עצמה מכלל ישראל והרחיקו את עצמם ממקור הקדושה והם מחללי שם שמים שאין להם כפרה.

כשרבר תנועתו וספריו של אותו אדם כנגד חכמת הקבלה הגיעו לחכמי ורבני ירושלים וכל חכמי ארץ ישראל מכל החוגים והעדות, התכנסו כל בתי הדינים שבירושלים למושב בית הדין הנזכר שבו הטילו חרם נידוי ושמטא כנגד המטילים דופי בחכמת הקבלה

למצוא את ה'לבו חפץ' בלימוד הגמרא

המשך מעמוד 19

שיישאר לכם החום והמתיקות של השבת, אבל כאן בארץ ישראל – אמר האבא צוק"ל – כבחורים לומדי תורה, העדפתי שתנצלו כל רגע ללימוד התורה. כמוכן שלא ניתן להסיק מכאן דבר, כל תקופה וכל מקרה לגופו, האווירה שהוא יצר – שלימוד התורה הוא משוש החיים – פעלה אצלנו פעולה גדולה מאד והשפיעה יותר מהרבה תביעות והטפות.

איך בונים חומה מהשפעת הרחוב שכל כך מנסה לחדור מבית ומחוצות?

הגרי"ש פוברסקי שליט"א: בחור צריך להבין ולהשכיל שההנאה שלהם לא גורמת לשמחה, זו הוללות, לא שמחה, השמחה הפנימית היחידה שיש על כל פני תבל היא רק אצל מי שזוכה ללמוד תורה. יכול להיות שנרמה להם לפעמים שרשות הרבים נוצצת וחוגגת, אנשים נראים מרושני עונג, זו טעות גמורה ומוחלטת, אין להם שום שמחה רק הוללות והם לא טעמו טעם של שמחה אמיתית, הכול מלא שם צער, רוגז, תחרות ורקב עצמות קנאת איש מרעהו. המקום היחיד שיש שקט פנימי, שלווה עולם, שמחת חיים רוויית עונג היא רק ללומדי התורה.

אין לבחור ישיבה במה להתקנא, הוא נזר הבריאה, הוא בחיר הנבראים, כי יש לו כדברי מרן ה'חזון איש' את 'סגולת האור אשר לא יושג בשכל אנושי ואשר אור הסגולה הזו מאיר ומזכך את נפש בעליו לראות אור נוגה ונועם טוב טעם ודעת'. מספרים שמרן הגאון רבי חיים מבריסק זיע"א היה שולח את בנו מרן גאב"ד מבריסק זיע"א לכל מיני שליחיות. פעם התבטא מרן הגרי"ז זיע"א שבהזדמנויות האלו יצא לו לשמוע אנשים שיש להם 'גראמפון' – או, המכשיר החדשני שהשמיע ניגונים ושירים. 'השתוממת' – אמר מרן הגרי"ז, 'ולא יכולתי להבין, למה הם זקוקים לתיבת ניגונים כדי לשמוח, הרי בהבנה אחת של גמרא הלב גרוש משמחה!...' כשחיים עם התורה, השמחה היא פנימית שאין לה כל דמיון ושוויון בשום דבר ועניין. בחור שלומד סדר אחד הוא המאושר עלי תבל, אין לו מה לחפש בשום מקום אחר...

מה יעשה בחור שלא זכה להרגיש את שמחת התורה?

הגרי"ש פוברסקי שליט"א: (בהבעת כאב. ג.ט.) נו, בחור כזה ודאי צריך להתיעץ עם רבו או כל מי שקשור עמו כדי כן לזכות לאור התורה. מספרים שבחור נכנס אל מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצוק"ל, הוא ביקש מבני הבית אם יוכל להיכנס ולשאול בלא שיפריעו לו. אלו הבינו שכוונתו טובה ואפשרו לו. ניגש ושאל 'האם מרן ראש הישיבה אוהב סטייק?' – מה זה סטייק? – שאל אותו מרן ראש הישיבה זצוק"ל. חתיכת בשר, השיב השואל. מרן זצוק"ל האיץ בו 'מה אתה רוצה?' המשיך הבחור, מרן הראש-ישיבה לא רוצה סטייק, כי הוא לא נמשך לזה. למה אם כן, רוצים שאני אלמד גמרא, אני לא נמשך לזה!...' שקט השתרר בחדר, בני הבית כבר תהו על כך שאפשרו לו כך להתבטא, אבל היה זה מרן ראש הישיבה זצוק"ל שפנה אליו בשאלה: 'האם הנך אוהב דבש? בוודאי! – השיב הבחור. למה? שאל מרן זצוק"ל. 'כי זה מתוק' – השיב הבחור. 'הידעת' – המשיך מרן זצוק"ל – 'ישנם אנשים שהדבש לא רק שלא מתוק להם הוא שורף להם... מדוע? כי יש להם פצעים בפה; דע לך, שהגמרא היא מתוקה מרבש ונפת צופים, לא שייך שלא לאהוב אותה, אלא שיש כאלו שיש להם 'פצעים בפה', דיבורים אסורים, מראות אסורים, זה גורם שהגמרא לא תהיה מתוקה. עליך לדאוג, להתיעץ, איך זוכים לטהרת הלב והפה ואז גם אתה תזכה לנועם צוף התורה! מודים דרבנן, אורך ימים ושנות חיים יוסיפו לך, אמון בן יהי רצון.

זימן את רבני העקשיים כדי שיענו לטענותיהם של הדרדעים... מיד גזר רבה של תימן רבי יחיא יצחק הלוי יום תפילה וזעקה בבית העלמין שבו טמונים צדיקי יהדות תימן הקדמונים, כדי לעורר רחמי שמים. משם פנה הרב לביתו של האימאם להשיב על השמצותיהם של הדרדעים, והסביר לאימאם את עניין עשרה הספירות ובייחוד דשמיא דבריו התקבלו על ליבו של האימאם שפסק שמי שיזלזל בספר מן הספרים הידועים והמקובלים ייענש. אך המריבות בין הצדדים לא פסקו והגיעו הדברים למצב שבתו הכנסת של שני הצדדים נסגרו למשך שנה שלמה והוצרכו להתפלל בבתים ובמקומות שונים.

אחד מרבני תימן שניהן כרבה הראשי של צעדה שהיה מקובל על שני הצדדים ניסה את כוחו בעשיית שלום כשהוא נוטל רשות מהרב יחיא הלוי רבה הראשי של צנעא, לפתוח ברו-שיח כדי להשקיט את המריבה. הרב הלוי בירכו שיצליח אך הזהירו שלא ימשך עמו בדברים שמא יסיתו כנגד חכמת הקבלה. הרב עובדיה יעבץ אכן פנה אל אותו רב שחייבים לציין כי היה בעל מעמד בעדת תימן ואף נחשב לתלמיד חכם, והתחנן לפניו שמתוך חרדה לשלומה של יהדות תימן יחדל מהפצת השקפותיו. הרב הכחיש את הטענות ואמר לרבה של צעדה שלא יאמין למה שמספרים עליו כאילו הוא נלחם בתורת הקבלה כיוון שכל הסיפורים מגיעים מתוך קנאה על מה שהעם נוהר אחריו ונמשכים אחרי לימוד הגמ' והרמב"ם, והמקנאים מלבים את המחלוקת כדי לשוב ולשלוט על הציבור. עם דברי ההתרסה האלה חזר הרב יעבץ למאור התימני הגדול רבה הראשי של תימן הגאון רבי יחיא יצחק הלוי זצוק"ל וסיפר לו את דברי התשובה. רבי יחיא הלוי השיב בכאב: ידעתי שלא יודה במעשיו, ומפני הבושה ממך הכחיש את הדברים. אתה עוד תיראה את הנוק הגדול שיצא מכת הדרדעים וחבל על המאמצים להידבר עימו.

לאחר שובו של הרב יעבץ לביתו בפחי נפש, כינס הרב את חכמי צנעא ומסר להם דו"ח על נסיעתו ופגישתו עם אותו רב והזהירם מפני המצב המתוח בין הצדדים שלא מתפללים זה עם זה ולא נושאים נשים זה מזה ולא אוכלים אחד משחיתתו של חברו שיש בו חשש פיקוח נפש וסכנה גדולה – אך אין אפשרות לגשר כאשר מחנה אחד נועדים על ד' וגדולי ירושלים הוציאו את החרם הידוע לכל תפוצות ישראל. כך המשוכה המלחמה עד שאותו נסתלק לבית עולמו וכת הדרדעים הלכה והתמעטה, אך החשש מפני מכחישי הווה והקבלה לא תם. אחד מצאצאיו של אותו רב – ת"ח ידוע, בטרם התמנה לדיין בישראל, התבקש ע"י רבני ישראל כתנאי קודם למעשה, להישבע כי אין לו חלק ונחלה בהשקפה זו, בטרם יוכל להתמנות לתפקידו. אחד מרבני תימן בדורנו מספר שרשכבה"ג רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל פסק לו שמי ששייך כיום לאלו שאינם מאמינים בחכמת הקבלה וממשיך להיות דבק בהכחשת הווה והקבלה, הוא פסול לעדות ואי אפשר להחתימו לעד בקידושין גם ללא החרם שגזרו חכמי ירושלים משום שדינו ככופר בתורה.

